

מסכת נידה

The following book includes:

- Tanach with Ta'amei Hamikra
 - License: Public Domain
 - Source: <http://www.tanach.us/Tanach.xml>
- The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001
 - License: CC-BY
 - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NLI&docId=NNL_ALEPH002162036
- Mishnah, ed. Romm, Vilna 1913
 - License: Public Domain
 - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NLI&docId=NNL_ALEPH001741739
- Vilna Edition
 - License: CC-BY
 - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NLI&docId=NNL_ALEPH001300957
- The Mishna with Obadiah Bartenura by Rabbi Shraga Silverstein
 - License: CC-BY
 - Source: <http://www.sefaria.org/shraga-silverstein>
- Senlake edition 2019 based on Ben Yehoyada, Jerusalem, 1897
 - License: CC0
 - Source: http://beta.nli.org.il/he/books/NNL_ALEPH001933802/NLI1

It was retrieved from Sefaria on January 8, 2023 (ט"ו בטבת ה'תשפ"ג). It was typeset and formatted by Ktavi.

תוכן העניינים

14	פרק י	2	אסתר
		2	פרק א
16	משנה מגילה	4	פרק ב
16	פרק א	6	פרק ג
17	פרק ב	7	פרק ד
18	פרק ג	8	פרק ה
19	פרק ד	9	פרק ו
		10	פרק ז
21	בן יהוידע על מגילה	11	פרק ח
21	פרק ב הקורא למפרע	12	פרק ט

אסתר

פרק א

וַיְהִי בַיּוֹם אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח הַמֶּלֶךְ מִהָדוֹר
וַעֲד־כּוֹשׁ שָׁבַע וַעֲשָׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה׃ בַּיּוֹמִים
הֵהָם כָּשָׁבַת וְהַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח עַל כֹּסֶא מַלְכוּתוֹ
אֲשֶׁר בְּשׂוֹשׁוֹן הַבִּירָה׃ בַּשָּׁנָה שְׁלוּשׁ לְמָלְכוֹ
עָשָׂה מִשְׁתֶּה לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיל ו פָּרָס וּמְדֵי
הַפְּרָתִימִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לִפְנָיו׃ בַּהֲרֹאֲתוֹ
אֶת־עֵשָׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת־יִקְרַת תַּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ
יָמִים רַבִּים שְׂמוֹנִים וּמֵאָת יוֹם׃ וּבְמַלְוֹתָא ו
הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצָאִים
בְּשׂוֹשׁוֹן הַבִּירָה לְמַגְדוֹל וְעַד־קֶטֶן מִשְׁתֶּה שְׁבַעַת
יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בֵּיתוֹ הַמֶּלֶךְ׃ חֹזֵר ו כֹּרְס
וּתְחַלֵּת אַחֲזוֹ בַּחבְלֵי־כִיּוֹ וְאַרְגָּמָן עַל־גִּילְיֵי כֶסֶף
וְעַמּוּדֵי יָשׁ מִטּוֹת ו זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהֲטֵר־נֶשֶׁשׁ
וְהַר וְסִתְרָת׃ וְהַשְׁקוּת בְּכָל־יָהָב וְכָלִים מַפְלִים
שׁוֹנִים וְגִין מַלְכוּת רַב כֶּדֶר הַמֶּלֶךְ׃ וְהַשְׁתַּיָּה
כְּדַת אֵין אֹנֶס כִּי־כֹן ו יִסֵּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב
בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹן אִישׁ־נְאֻשׁ׃ גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה
עָשְׂתָה מִשְׁתֶּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח׃ (ו) בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּטוֹב לִב־הַמֶּלֶךְ
בְּגִין אֲמֹר לְמַהוֹמֵן בִּזְמַת חֲרַבּוּנָא בְּגִתָּא וְאַבְגָּתָא
וְתַר וְכֶרֶס שְׁבַעַת הַסְרִיסִים הַמְשָׁרְתִּים אֶת־פְּנֵי
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח׃ לְהִבְיָא אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ בְּגִמְרַת מַלְכוּת לַהֲרֹאוֹת הָעָמִים וְהַשָּׂרִים
אֶת־יִקְרָה כִּי־טוֹבַת מִרְאֵה הִיא׃ וְתִמְאֵן הַמַּלְכָּה

וַשְׁתִּי לְבֹא בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בֶּן־הַסְרִיסִים
וַיִּקְצָף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וְחָמְתּוֹ כַּעֲרָה כּו׃ וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יָדְעִי הָעֵתִים כִּי־כֹן דָּבָר הַמֶּלֶךְ
לִפְנֵי כָל־יָדְעֵי דַת וְדִין׃ וְהַסְרַב אֵלָיו כְּרִשְׁנָא
שְׁתַּר אֲדָמְתָא תְּרִשִׁישׁ מִרְסָא מִמִּיכּוֹ שְׁבַעַת
שָׂרֵי ו פָּרָס וּמְדֵי רֹאֵל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיִּשְׁכִּים רֹאשְׁנָה
בְּמַלְכוּת׃ כְּדַת מַה־לַּעֲשׂוֹת בְּמַלְכָּה וַשְׁתִּי עַל
ו אֲשֶׁר לֹא־עָשְׂתָה אֶת־מֵאֶמֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח
בֶּן־הַסְרִיסִים׃ (ז) וַיֹּאמֶר מוֹמְכֵן [מְמוּכָן]
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ לְבֹדוֹ עֲנוּתָה
וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה כִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים וְעַל־כָּל־הָעָמִים
אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח׃ כִּי־יִצְאָ
דְּבַר־הַמַּלְכָּה עַל־כָּל־הַנָּשִׁים לְהַבְנוֹת בַּעֲלֵיהֶן
בְּעִינֵיהֶן בְּאֶמְרָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח אֲמֹר לְהִבְיָא
אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לִפְנָיו וְלֹא־בָאָה׃ וְהַיּוֹם
הַזֶּה תֵּאֱמַרְנָה ו שָׂרֹת פָּרָס־וּמְדֵי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ
אֶת־דְּבַר הַמַּלְכָּה לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְכִדְּן בְּזִינוֹ
וְקִצָּף׃ אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְּבַר־מַלְכוּת
מִלִּפְנֵי ו יִכְתַּב בְּדַתִּי פָּרָס־וּמְדֵי וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר
לֹא־תִבְּאוּ וַשְׁתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח וּמַלְכוּתָהּ
וְתֹן הַמֶּלֶךְ לְרַעֲיוֹתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה׃ וְנִשְׁמַע פִּתְגָם
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־עָשָׂה בְּכָל־מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה הִיא
וְכָל־הַנָּשִׁים וְתֹן יִקְרַ לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדוֹל וְעַד־קֶטֶן׃
וַיִּטַּב הַדְּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים נִעַשׂ הַמֶּלֶךְ

כְּשֶׁבַת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁכַּח׃ וַיְהִי׃ כְּשֶׁנִּשְׁכַּח הַמַּלְכוּת בִּידוֹ׃ וְרַבּוּתִינוּ פְּרִישׁוּהוּ בְּעֵינֵן אַחֵר בְּמַסְכַּת מְגִילָה׃

הַפְּרָתִימִים׃ שְׁלִטְוִינִים בְּלִשׁוֹן פָּרָס׃

יָמִים רַבִּים׃ עָשָׂה לָהֶם מִשְׁתֶּה׃

גִּנַּת׃ מְקוֹם וְרַעֲיוֹנֵי יִרְקוֹת׃

חֹזֵר כֹּרְס וּתְחַלֵּת׃ מִיַּיִן בְּגָדִים צְבָעוֹנִים פָּרָס לָהֶם לְמַצָּעוֹת׃

וְהַשְׁקוּת בְּכָל־יָהָב׃ כְּמוֹ וּלְהַשְׁקוֹת׃

כְּדַת׃ לִפִּי שֵׁשׁ סְעוּדוֹת שְׁכּוּפִין אֶת הַמְסַבִּין לִשְׁתוֹת כְּלִי גְדוֹל, וַיֵּשׁ שְׂאִינוּ יָכוֹל לִשְׁתוֹתוֹ כִּי אִם בְּקִשִּׁי, אָבָל
כֹּאן׃ "אֵין אֹנֶס"׃

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃ רַבּוּתִינוּ אֲמָרוּ׃ שְׁבַת הַזֶּה׃

וְתִמְאֵן הַמַּלְכָּה וַשְׁתִּי׃ רַבּוּתִינוּ אֲמָרוּ׃ לִפִּי שְׁפָרְחָה כֹּה צָרַעַת כְּדִי שְׁתִּמְאֵן וְתַהֲרֹג׃ לִפִּי שְׁהִיתָה מִפְּשָׁטָה בְּנוֹת
יִשְׂרָאֵל עֲרֻמוֹת וְעוֹשָׂה כֹּה מְלָאכָה בִּשְׁבַת, נִגְזֹר עָלֶיהָ שְׁתִּפְשָׁט עֲרָמָה בִּשְׁבַת׃

כִּי כֹן דְּבַר הַמֶּלֶךְ׃ כִּי כֹן מִנְהַג הַמֶּלֶךְ בְּכָל מִשְׁפָּט לְשׁוֹם אֶת הַדְּבָר "לִפְנֵי כָל יוֹדְעֵי דַת וְדִין"׃

וְהַסְרַב אֵלָיו׃ לַעֲרֹךְ דְּכָרִיו לִפְנֵיהֶם. אֵלֵיוֹ הֵם׃ כְּרִשְׁנָא שְׁתַּר, וַיְהִי׃

כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת׃ מוֹסַב עַל "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים"׃

עֲנוּתָה׃ לִשְׁוֹן עוֹן׃

כִּי יֵצֵא דְּבַר הַמַּלְכָּה עַל כָּל הַנָּשִׁים׃ זֶה שְׁבִיחָתָה אֶת הַמֶּלֶךְ עַל כָּל הַנָּשִׁים לְהַבְנוֹת אֹף הֵן אֶת בַּעֲלֵיהֶן׃

תֵּאֱמַרְנָה שָׂרֹת פָּרָס וּמְדֵי וַיְהִי׃ לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה. וְתַהֲרִי זֶה מְקָרָא קִצָּר׃

דְּבַר מַלְכוּת׃ גְּזֵרַת מַלְכוּת שֶׁל נִקְמָה שְׂצִינָה לְהַרְגָּה׃

וּמִדְּבַר כְּלִשׁוֹן עַמּוּ׃ כּוּפָה אֶת אִשְׁתּוֹ לְלַמֵּד אֶת לְשׁוֹנוֹ אִם הִיא בַת לְשׁוֹן אַחֵר׃

פִּדְבָּר מְמוּיָכוֹ: וַיִּשְׁלַח סִפְרִים אֶל-כָּל-מְדִינֹת
הַמָּלָךְ אֶל-מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכֹתָבָה וְאֶל-עַם וְעַם
כִּלְשׁוֹנָם לֵהוֹת כָּל-אִישׁ שַׁרְר בְּבֵיתוֹ וּמִדְבַּר כִּלְשׁוֹן
עִמּוֹ: (פ)

פרק ב

לפני תצור בית-הנשים ללעז את-שלוש אסתר ומה-יעשה בה: ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל-המלך אסשנרוש משל היות לה כגת הנשים שגים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המל וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים: וכן הנערה באה אל-המלך את כל-אשר תאמר יתן לה לבוא עמה מבית הנשים עד-בית המלך: בערב ו היא באה ובבקר היא שבה אל-בית הנשים שני אל-ה שששגו סרים המלך שמר הפילגשים לא-תבוא עול אל-המלך כי אס-תפז בה המלך ונקראו בשם: ובהגיע תר-אסתר בת-אביהל דד מרדכי אשר לקח-לו לכת לבוא אל-המלך לא בקשה דבר כי אם את-אשר יאמר הגי סריס-המלך שמר הנשים ותהי אסתר נשאת לו בעיני פל-רעה: ותלקח אסתר אל-המלך אסשנרוש אל-בית מלכותו בחדש העשירי הוא-חדש טבת בשנת-שבע למלכותו: ונאסב המלך את-אסתר מכל-הנשים ותשא-תן וחסד לפניה מכל-הבתולות ונשם בת-מלכות בראשה ונמליכה תחת ושמי: ונעש המלך משתה גדול לכל-שריו ונעבדו את משתה אסתר והנחה למדינות עשה ויתן משאת כנד המלך: ובהשגב בתולות שגית ומרדכי ישב בשער-המלך: אין אסתר מגדת מולדתה ואת-עמה כאשר צנה עליה מרדכי ואת-מאמר

אסר הדברים האלה כשד חמת המלך אסשנרוש זכר את-נשתי ואת אשר-עשתה ואת אשר-נגזר עליה: ויאמרו נערי-המלך משרתיו ובקשו למלך נערות בתולות טובות מראה: ויפקד המלך פקידים בכל-מדינות מלכותו ויקבצו את-פל-נערה-בתולה טובת מראה אל-שושן הבירה אל-בית הנשים אל-נד הגא סרים המלך שמר הנשים ונתנו תמרוקיהן: והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ושמי וייטב הדבר בעיני המלך ונעש כן: (ס) איש יהודי הנה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בושמעי בן-קניז איש ימני: אשר הגלה מירושלים עם-הגלה אשר הגלה עם ונגנה מלך-היהודה אשר הגלה נבוכדנאצר מלך בבל: ויהי אמן את-ההפסה היא אסתר בת-דוד כי אין לה אב ואם והנערה יפת-תאר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לכת: ויהי בהשמע דבר-המלך ודלו ובהשגב נערות רבות אל-שושן הבירה אל-נד הגי ותלקח אסתר אל-בית המלך אל-נד הגי שמר הנשים: ותיטב הנערה בעיניו ותשא חסד לפניו ויבהל את-תמרוקיה ואת-מנומלה לתת לה ואת שבע הנערות הראיות למתלה מבית המלך וישגה ואת-נערותיה לטוב בית הנשים: לא-הגידה אסתר את-עמה ואת-מולדתה כי מרדכי צנה עליה אשר לא-תגיד: ובכל-יום ויום מרדכי מתהלך

ויפקד המלך פקידים: לפי שכל פקיד ופקיד ידועות לו נשים היפות שבמדינות: **איש יהודי:** על שגלה עם גלות יהודה. כל אותן שגלו עם מלכי יהודה היו קרויים "יהודים" בין הגוים, ואפילו משבט אחר הם:

לו לכת: רבותינו פרשו "לבית", לאשה:

ויבהל את תמרוקיה: זרז וממהר בשלה, משל בלן:

אשר לא תגיד: כדי שיאמרו שהיא ממשפחה בזויה וישלחוה, שאם ידעו שהיא ממשפחת שאול המלך היו מחזיקים בה:

ומה יעשה בה: זה אחד משני צדיקים שנתן להם רמז וישועה: דוד ומרדכי. דוד, שנאמר "גם את הארי גם את הדוב הכה עבדך". אמר: "לא בא לידי דבר זה אלא לסמך עליו להלחם עם זה". וכן מרדכי אמר: "לא ארע לצדקת זו שתלקח למשכב נכרי אלא שעתידה לקום להושיע לישראל". לפיכך, הנה מסודר לדעת מה יהא בסופה:

תר: זמן:

כל אשר תאמר: כל שחוק ומיני זמר:

אל בית הנשים שני: השני:

בחדש העשירי: עת צנה שהגוף נהנה מן הגוף. זמן הקדוש ברוך הוא אותו עת צנה כדי לסבבה עליו:

מכל הנשים: הבעולות, שאף נשים הבעולות קבץ:

והנחה למדינות עשה: לכוונה הניח להם מן המס שעליהם:

אין אסתר מגדת מולדתה: לפי שמרדכי יושב בשער המלך, המזרזה ונקרמה על כך:

מִרְדְּכִי אֶסְתֵּר עֲשֵׂה כְּאֲשֶׁר הִיטָה בְּאָמְנָה אִתּוֹ:
 (ס) בְּיָמִים הֵם וּמִרְדְּכִי יֵשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ
 קֶצֶף בְּגָלוֹ וְהָרֹשׁ שְׁנֵי־סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֹּף
 וַיִּבְקֹשׁ לִשְׁלֹחַ יָד בַּמֶּלֶךְ אֶחָשְׁוֶרֶשׁ: וַיִּנָּדַע הַדָּבָר
 לְמִרְדְּכִי וַיֵּגֶד לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ
 בָּשָׂם מִרְדְּכִי: וַיִּבְקֹשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם
 עַל־עֵץ וַיָּכַחב בְּסֶפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (פ)

לִשְׁלֹחַ יָד. לְהַשְׁקוֹתוֹ סֵם הַמָּוֶת:
וַיִּנָּדַע הַדָּבָר לְמִרְדְּכִי. שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים דְּבָרֵיהֶם לִפְנֵי בִלְשׁוֹן טוֹרִיסִי, וְאִין יוֹדְעִים שֶׁהִנֵּה מִרְדְּכִי מִפִּיר בְּשִׁבְעִים
 לְשׁוֹנוֹת שֶׁהִנֵּה מִיּוֹשְׁבֵי לְשִׁפְתֵי הַגְּזִית:
וַיָּכַחב בְּסֶפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים. הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה מִרְדְּכִי לַמֶּלֶךְ:

פרק ג

בשם המלך אסתר ושרה נכתב ונחתם בטבעת המלך: ונשלוח ספרים בידי הרצים אל-כל-מדינות המלך להשמיד להרג ולאבד את-כל-היהודים מזהר ועד-זמן מה ונשים ביום אחד בשלושה עשר לחודש שנים-עשר הוא-חדש אדר ושללם לבז: פתשגו הפתב להגתו דת בכל-מדינה ומדינה גלוי לכל-העמים להיות עתים ליום הגה: הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והגת נמנה בשושן הבינה והמלך והמלך ישובו לשלוח וקציר שושן נבוכה: (פ)

אחר | הדברים האלה גדל המלך אסתר ושרה את-המן בן-המדתא האגני ונמשאהו וישם את-פסאו מל כל-השנים אשר אתו: וכל-עבדי המלך אשר-בשער המלך כרעים ומשחמים להמן כרעו וזהו-ל המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתנה: ויאמרו עבדי המלך אשר-בשער המלך למרדכי מדוע אתה עובר את מצות המלך: ויהי באמרם [כאמרו] אליו יום יום ולא שמע אליהם ונגידו להמן לראות העמדה דברי מרדכי כיהגיד להם אשר-הוא יהודי: וירא המן כי-אין מרדכי כרע ומשתנה לו וישלח המן חמה: ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו כיהגידו לו את-עם מרדכי ויבקש המן להשמיד את-כל-היהודים אשר בכל-מלכות אסתר ושרה עם מרדכי: בחודש הראשון הוא-חדש ניסן בשנת שתים עשרה למלך אסתר ושרה הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום | ליום ומחדש לחודש שנים-עשר הוא-חדש אדר: (ס) ויאמר המן למלך אסתר ושרה ישנו עם-אחד מפגר ומפגל בין העמים בכל מדינות מלכותה ודמיהם שנות מפל-עם ואת-דתי המלך אינם עשים ולמלך אי-ישנה להניחם: אם-על-המלך טוב יכתב לאבדם ונעשרת אלפים כפר-פסו אשקול על-ידי עשי המלכה להביא אל-גנני המלך: ויסר המלך את-טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן-המדתא האגני צר היהודים: ויאמר המלך להמן הפסו נתנו לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך: ויקראו ספרי המלך בחודש הראשון בשלושה עשר יום ב' ויכתב בכל-אשר-צנה המן אל אסתר ושרה המלך ואל-הפאות אשר | על-מדינה ומדינה ואל-שרי עם ועם מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כל-שגו

כרעים ומשחמים. ששעה עצמו אלוה, לפיכך, ומרדכי לא יכרע ולא ישתנה: **העמדה דברי מרדכי.** האמר שלא ישתנה עולמית, כי הוא יהודי, והוזהר על עבודת אלילים: **הפיל פור.** הפיל מי שהפיל, ולא פירש מי. ומקרא קצר הוא: **ואת דתי המלך.** למת מס לעבודת המלך: **יכתב לאבדם.** יכתב ספרים לשלח לשרי המדינות לאבדם: **ויסר המלך את טבעתו.** הוא מתן כל דבר גדול שישאלו מאת המלך, להיות מי שהטבעת בידו שליש בכל דבר המלך: **ונשלוח ספרים.** ויהיו נשלחים אישטר"א טרמי"ש בלע"ו. והוא מגזרת "אם נלחום נלחם" נלחום, "הנגלה נגלית" נגלה, "נדמה נדמית": נדמה: **פתשגו.** לשון ארמי פתשגו ספור הפתב נדמה ששגו: **והגת נמנה בשושן.** מקום שהיה המלך שם נמן החק בו ביום, להיות עתידים ליום י"ג לחודש אדר. לכה,

פרק ד

לך כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאֶל־תֹּאכְלוּ וְאֶל־תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה הַזֶּה גַּם־אֲנִי וְנַעֲרָתִי אֲצִיג בְּכֶן אֲבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כָדַת וּכְאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי: וַיַּעֲבֹר מֶרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר: (ו)

וּמֶרְדֳּכָי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מֶרְדֳּכָי אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שָׂק וַאֲפֹר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּנָּעַם וַיַּעֲקֶה גְדֻלָּה וַיִּמְרָה: וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לְבֹא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹשׁ שָׂק: וּבְכָל־מִדְּיָנָה וּמִדְּיָנָה מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מֵאִזֶּה אֲכָל גְּדוֹל לַיְּהוּדִים וְצוּם וּבְכִי וּמִסָּפַד שָׂק וַאֲפֹר יֵצֵעַ לְרַבִּים: וַתְּבֹאִינָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיִּגִּידוּ לָהּ וַתַּחֲסִלְתִּל הַמֶּלֶכָה מֵאֵד וּתְשַׁלַּח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מֶרְדֳּכָי וּלְהַסִּיר שָׁקוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קִבַּל: וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לְהִתְאֹד מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הִעֲמִיד לִפְנֵיהָ וַתִּצְוֶהוּ עַל־מֶרְדֳּכָי לַעֲשֶׂת מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה: וַיַּצֵּא הַתֹּד אֶל־מֶרְדֳּכָי אֶל־רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ: וַיִּגְדִּלוּ מֶרְדֳּכָי אֶת כָּל־אֲשֶׁר קָרְהוּ וְאֵת פְּרֻשַׁת הַכֹּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הֵמָּן לְשָׂקוֹל עַל־גִּגְיֵי הַמֶּלֶךְ בִּיהוּדִים [בִּיְהוּדִים] לְאֶבֶדָם: וְאֵת־פֶּתֶשֶׁן קְתִיב־תְּדַת אֲשֶׁר־נָתַן בְּשׁוֹשָׁן לְהַשְׁמִידָם גָּמַן לוֹ לְהַרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוֹת עָלֶיהָ לְבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהַתְחַנֵּן־לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלִּפְנֵי עַל־עַמָּה: וַיָּבֹאוּ הַתֹּד וַיִּגְדּוּ לְאֶסְתֵּר אֶת דְּבָרֵי מֶרְדֳּכָי: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהִתְאֹד וַתִּצְוֶהוּ אֶל־מֶרְדֳּכָי: כִּלְעֵבְדִּי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מִדְּיָנוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹאוּ־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקְרָא אֶתֶּת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שַׂרְבִּיט הַזֶּה וְתִהְיֶה נֹאֲזִי לֹא נִקְרָאתִי לְבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם: וַיִּגִּידוּ לְמֶרְדֳּכָי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר: (ז) וַתֹּאמֶר מֶרְדֳּכָי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אֶת־תְּדֹמִי בְּנִפְשׁוֹ לְהַמְלִיט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־יְהוּדִים: כִּי אִם־יִתְּרַשׁ תִּתְּרִישׁ בָּעֵת הַזֹּאת יִנָּח וְהַצֵּלָה יַעֲמֹד לַיְּהוּדִים מִמְּקוֹם אֲחֵר וְאֵת וּבֵית־אֲבִיד תֹּאבִידוּ וְגַם יוֹדֵעַ אִם־לָעַת כָּזֹאת הַנֶּעֱשֶׂה לְמַלְכוּת: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־מֶרְדֳּכָי:

כִּי אֵין לְבֹא. אֵין דָּרָךְ אֲרִיז לְבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹשׁ שָׂק: **דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ.** כְּשֶׁהַשְּׁלֹחִים נוֹשְׂאֵי הַסָּפָרִים עוֹבְרִים שָׁם נִתְּנָה הַדָּת בְּעִיר: **פְּרוּשׁ הַכֹּסֶף.** פְּרוּשׁ הַכֹּסֶף:

אֶל תְּדֹמִי בְּנִפְשׁוֹ. אֶל תִּתְּשָׁבִי, כְּמוֹ "וְהִזָּה כְּאֲשֶׁר דְּמִיתִי". "אֶל תְּדִי בְּנִפְשׁוֹ": "אֶל תְּהִי סְבוּרָה לְהַמְלִיט בְּיוֹם הַהֲרָגָה בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, שְׂאִין אֶת רוּצָה לְסַפֵּן אֶת עַצְמוֹ עִקְשִׁיו עַל הַסָּפֶק לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ שְׂלֹא בְּרִשׁוֹת": **וְגַם יוֹדֵעַ אִם לָעַת כָּזֹאת הַנֶּעֱשֶׂה לְמַלְכוּת.** וְגַם יוֹדֵעַ אִם יִחַפֵּץ בֶּן הַמֶּלֶךְ לְשַׁנֵּה הַבָּאָה שֶׁהוּא זְמַן הַהֲרָגָה: **אֲשֶׁר לֹא כָדַת.** שְׂאִין דָּת לְכַנֵּס אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא. וּמִדְּרַשׁ אֲגָדָה: "אֲשֶׁר לֹא כָדַת" שְׂעַד עֲתָה בְּאִנְסָה וְעִקְשִׁיו בְּרִצּוֹן: **וַיַּעֲבֹר מֶרְדֳּכָי.** עַל דָּת, לְהַתְעַנּוֹת בְּיוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, שֶׁהַתְעַנָּה י"ד בְּנִיסָן וְט"ז, שְׁהָרִי בְּיוֹם י"ג נִקְתְּבוּ הַסָּפָרִים:

פרק ה

וַיְהִי אִ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מְלָכוּת וַתַּעֲמִיד
בַּחֲצַר בֵּית-הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית זָכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ
יּוֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמְּלָכוּת זָכַח בְּתֹחַ
הַבַּיִת: וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
עֹמֶדֶת בַּחֲצַר נִשְׁאַה חַן בְּעִינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ
לְאֶסְתֵּר אֶת-שַׂרְבִּיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב
אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׂרְבִּיט: (ס) וַיֹּאמֶר
לָהּ הַמֶּלֶךְ מִה-לָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמִה-בִּקְשָׁתְךָ
עַד-חֲצֵי הַמְּלָכוּת וַיִּגְמְנוּ לָהּ: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמֶן הַיּוֹם
אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי לוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִהֲרוּ
אֶת-הָמֶן לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ
וְהָמֶן אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה אֶסְתֵּר: וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֶּה הַזֶּה מִה-שָּׂאֵלְתְּךָ וַיִּגְמְנוּ
לָהּ וּמִה-בִּקְשָׁתְךָ עַד-חֲצֵי הַמְּלָכוּת וַתַּעַשׂ: וַתַּעַן
אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר שְׂאֵלְתִּי וּבִקְשָׁתִי: אִם-מִצָּאתִי
זֶה בְּעִינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב לַתַּחַת
אֶת-שָׂאֵלְתִּי וְלַעֲשׂוֹת אֶת-בִּקְשָׁתִּי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ
וְהָמֶן אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָּהֶם וּמִתֵּר
אֶעֱשֶׂה כְּדִבַּר הַמֶּלֶךְ: וַיֵּצֵא הָמֶן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמֶמֶס
וְטוֹב לֵב וְכִרְאוֹת הָמֶן אֶת-מֶרְדֳּכָי בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ
וְלֹא-קָם וְלֹא-נָע מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵא הָמֶן עַל-מֶרְדֳּכָי
חֲמָה: וַיִּתְּאֶפֶק הָמֶן וַיָּבֹא אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח
וַיָּבֵא אֶת-אֲהֻבָּיו וְאֶת-גִּרְשָׁאשׁוֹ: וַיִּסְפֹּר לָהֶם
הָמֶן אֶת-כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרַב בְּגָדָיו וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר
גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ עַל-הַשָּׂרִיס וְעַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הָמֶן אֵף לֹא-הִבִּיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
עִם-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה כִּי אִם-אוֹתִי
וְגַם-לְמִתְרָא אֲנִי קְרוֹאָלָה עִם-הַמֶּלֶךְ: וְכִלְיָהּ
אֵינְנִי שׁוֹנֶה לִּי בְּכָל-עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת-מֶרְדֳּכָי
הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ: וַתֹּאמֶר לוֹ גִּרְשָׁאשׁוֹ
וְכָל-אֲהֻבָּיו יַעֲשׂוּ-עִץ גָּבֹה חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבִבְקָר
אֶמֶר לַמֶּלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת-מֶרְדֳּכָי עָלָיו וּבֹא-עִם-הַמֶּלֶךְ
אֶל הַמִּשְׁתֶּה שְׂמֶמֶס וַיִּיטֹב הַדְּבָר לִפְנֵי הָמֶן וַיַּעַשׂ

עד חצי המלכות. דָּבָר שֶׁהוּא בְּאֻמָּצָה וּבְחֲצֵי הַמְּלָכוּת. הוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהִתְחִילוּ לִבְנוֹתוֹ בַּיָּמִי כְרֶשׁ, וְחֲזֹר
בּו וַצִּוָּה לְבַטֵּל הַמִּלְאכָה. וְאֲחֻשׁוֹרֹשׁ שֶׁעָמַד אַחֲרָיו גַּם הוּא בִטֵּל הַמִּלְאכָה. וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא: אֵף אִם תִּשְׁאַלִי
מִמֶּנִּי חֲצֵי הַמְּלָכוּת. אֲתֵּן לָךְ:

יבוא המלך והמן. רַבּוּמִינוּ אֲמָרוּ טַעֲמִים הִרְבֵּה בַּדְּבָר: מִה רָאִתָּה אֶסְתֵּר שֶׁזָּמְנָה אֶת הָמֶן כְּדִי לִמְנוֹא בַּמֶּלֶךְ
וּבַשָּׂרִיס, שֶׁהַמֶּלֶךְ יִחְשַׁב שֶׁהוּא חוֹשֵׁק אֵלֶיהָ וְיִהְיֶה, וְעוֹד טַעֲמִים רַבִּים:
ומִתֵּר אֶעֱשֶׂה כְּדִבַּר הַמֶּלֶךְ. מִה שֶׁבִּקְשָׁתְּךָ מִמֶּנִּי כָּל הַיָּמִים, לְגַלּוֹת לָךְ אֶת עָמִי וְאֶת מוֹלַדְתִּי:
וַיִּתְּאֶפֶק. נִתְחַזַּק לַעֲמֹד עַל פָּנָיו, כִּי הָיָה יָרָא לְהִנָּקֵם בְּלֹא רִשּׁוֹת. וַיִּתְּאֶפֶק אִישׁטִנְטִי"ר בְּלַעֲזִי:
אֵינְנִי שׁוֹנֶה לִּי. אֵינִי חָשׁ לְקַל הַכְּבוֹד אֲשֶׁר לִּי:

פרק ו

בְּלִילָה הָיָה נִדְחָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהִכָּיָא
 אֶת־סֵפֶר הַזְכָּרֹנוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים וַיִּהְיוּ נִקְרָאִים
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיִּמָּצֵא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מֶרְדֳּכָי
 עַל־בִּגְתָּנָא וְתָרַשׁ שְׁנֵי סְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֵּף
 אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לִשְׁלֹחַ לֵד בַּמֶּלֶךְ אֶחְשֹׁנוּרֹשׁ: וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ מַה־נַּעֲשֶׂה יִקָּר וַיְדוּלָּה לְמֶרְדֳּכָי עַל־גֵּוָה
 וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו לֹא־נַעֲשֶׂה עִמּוֹ דְּבָר:
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בְּחָצֵר וְהֵמָּן בָּא לְחַצֵּר בֵּית־הַמֶּלֶךְ
 הַחַיְצוּנָה לֵאמֹר לְמַלְךְ לְתוֹלוֹת אֶת־מֶרְדֳּכָי עַל־הַעַץ
 אֲשֶׁר־הִכְּיוּ לוֹ: וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִגָּה הֵמָּן
 עִמָּד בְּחָצֵר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יְבוֹא: וַיְבוֹא הֵמָּן וַיֹּאמֶר
 לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה־לַּעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חִפֵּץ
 בִּיקְרוֹ וַיֹּאמֶר הֵמָּן בְּלִבּוֹ לֵמֹי יַחֲפִץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת
 יִקָּר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: וַיֹּאמֶר הֵמָּן אֶל־הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר
 הַמֶּלֶךְ חִפֵּץ בִּיקְרוֹ: וַיִּבְיֹא לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר
 לְבִשְׁבוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וַאֲשֶׁר
 נָתַן בְּתֵר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ: וַנִּתְּנוּ הַלְבוּשׁ וְהַסּוּס
 עַל־יַד־אִישׁ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתָמִים וְהַלְבִּישׁוּ
 אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חִפֵּץ בִּיקְרוֹ וְהַרְפִּיבֵהוּ
 עַל־הַסּוּס בְּרָחוּב הָעֵיר וְקִרְאוּ לִפְנָיו כֶּכָּה יַעֲשֶׂה
 לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חִפֵּץ בִּיקְרוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 לְהֵמָּן מָה־רַח אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס כֹּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתָּ וַעֲשֶׂה־כֹּל לְמֶרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר
 הַמֶּלֶךְ אֶל־תִּמְכַּל דְּבָר מִכָּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: וַיִּקַּח
 הֵמָּן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס וַיִּלְבַּשׁ אֶת־מֶרְדֳּכָי
 וַיַּרְפִּיבֵהוּ בְּרָחוּב הָעֵיר וַיִּקְרָא לִפְנָיו כֶּכָּה יַעֲשֶׂה
 לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חִפֵּץ בִּיקְרוֹ: וַיָּשֻׁב מֶרְדֳּכָי
 אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהֵמָּן נִדְתָּף אֶל־בֵּיתוֹ אֲבֵל וְחִפּוּי
 רֹאשׁ: וַיִּסְפֹּר הֵמָּן לְזָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־אֶהֱבָיו אֵת
 כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וַיִּזְרַשׁ אִשְׁתּוֹ אִם
 מִתְּרַע הַיְּהוּדִים מֶרְדֳּכָי אֲשֶׁר הַחַלּוֹת לִנְפֹל לִפְנָיו
 לֹא־תוּכַל לוֹ כִּי־נִפּוֹל תִּפּוֹל לִפְנָיו: עוֹדֶם מִדְּבָרִים
 עִמּוֹ וְסְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיִּבְהַלּוּ לְהִכָּיָא אֶת־הֵמָּן
 אֶל־הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה אֶסְתֵּר:

וְנִתְּנוּ הַלְבוּשׁ וְהַסּוּס עַל יַד אִישׁ: וְאֵת הַכֶּתֶר לֹא הִזְכִּיר, שֶׁרָאָה עֵינוֹ שֶׁל מֶלֶךְ רָעָה עַל שֶׁאִמַּר שִׁיתָנוּ הַכֶּתֶר
 בְּרֹאשׁ אָדָם:

וַיָּשֻׁב מֶרְדֳּכָי: לִשְׁקוֹ וּלְתַעֲנִיתוֹ:

אֲשֶׁר הַחַלּוֹת לִנְפֹל וּגְיוֹ: אָמְרָה: אִמָּה זֶה נִמְשָׁלוֹ לְכוֹכְבִּים וּלְעֵפֶר. כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִים יוֹרְדִים עַד לְעֵפֶר, וְכִשְׁהֵם
 עוֹלִים עוֹלִים עַד לְרָקִיעַ וְעַד הַכּוֹכְבִּים:

פרק ז

וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן לַשְּׁתוּת עִם־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה:
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֵּה
 הַיּוֹם מִה־שָּׂאֵלְתָּ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתִּתֶּנּוּ לָּהּ
 וּמִה־בִקְשָׁתָּהּ עַד־חֲצֵי הַמַּלְכוּת וַתַּעַשׂ: וַתַּעַן
 אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אִם־מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
 הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּתֶּנּוּ־לִי נִפְשִׁי בִּשְׂאֵלְתִי
 וְעַמִּי בִּבְקִשְׁתִּי: כִּי נִמְכָּרְנִי אֲנִי וְעַמִּי לַהֲשָׂמִיד
 לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד וְאֵלֹהֵי לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכָּרְנִי
 הַחַיִּשְׁתִּי כִּי אֵין הַצָּר שְׁנֵה בְּגִזָּק הַמֶּלֶךְ: (ס)
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוּשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
 מִי הוּא זֶה וְאֵי־זֶה הוּא אֲשֶׁר־מֵלֶאזֶּל לְבֹךְ לַעֲשׂוֹת
 כֵּן: וַתֹּאמֶר־אֶסְתֵּר אִישׁ צָר וְאוֹיֵב הֵמָּן הֵרַע הַגָּזָה
 וְהָמָן נִבְעֵת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה: וְהַמֶּלֶךְ קָם
 בַּחֲמַתּוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיּוֹם אֶל־גִּגַּת הַבַּיִת וְהָמָן עָמַד
 לִבְקֹשׁ עַל־נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה כִּי־כִלְתָּהּ
 אֵלֶיהָ הִרְעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: וְהַמֶּלֶךְ שָׁבַּ מִגִּגַּת הַבַּיִת
 אֶל־בֵּית הַמִּשְׁתֵּה הַיּוֹם וְהָמָן נָפַל עַל־הַמִּטָּה אֲשֶׁר
 אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הִגַּם לִכְבוֹשׁ אֶת־הַמַּלְכָּה
 עַמִּי בְּבֵית הַדָּבָר יֵצֵא מִכִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי הָמָן חִפּוּ:
 (ס) וַיֹּאמֶר חֲרִבּוֹנָה אֶחָד מִן־הַסֵּרִיסִים לִפְנֵי
 הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה־הָעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה הָמָן לְמָרְדֳּכָי אֲשֶׁר
 דִּבֶּר־טוֹב עַל־הַמֶּלֶךְ עָמַד בְּבֵית הָמָן גָּבַהּ חֲמִשִּׁים
 אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהֹו עָלָיו: וַיִּתְּלוּ אֶת־הָמָן
 עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הָכִין לְמָרְדֳּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכְכָה:
 (פ)

תַּתֵּן לִי נִפְשִׁי. שלא אהרג בשלישה עשר באדר שגזרת גזרת הרגה על עמי ומולדתי:
כִּי אֵין הַצָּר שְׁנֵה בְּגִזָּק הַמֶּלֶךְ. איננו חושש בגזק המלך שאולי ירדף אסתר הנאמדת, הנה לו' לומר: מחר אותם
 לעבדים ולשפחות וקבל הממון או הניח אותם להיות לד לעבדים הם וזרעם:
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוּשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה. כל מקום שגזמר: "ויאמר, ויאמר" שני פעמים, אינו אלא
 למדרש, ומדרשו של זה: בתחלה הנה מדבר עמה על ידי שליח. עכשיו שיגיע שממשפחת מלכים היא, דבר
 עמה הוא בעצמו:

כִּי כִלְתָּהּ. נגמרה הרעה והשנאה והנקמה:

וְהָמָן נָפַל. המלאך דחפו:

גַּם הִנֵּה הָעֵץ. "גם" רעה אחרת עשה שהכין העץ לתלות אותה של מלך שהציל המלך מסם המות:

פרק ח

וישלח ספרים ביד הרצים בסוסים רכבי הרקש
האחשבתרנים בני הרמקים: אשר נמו המלך
להגנים ו אשר בכל-עיר-נעיר להקהל ולעמד
על-נפשם להשמיד ולהרג ולאבד את-כל-חיל עם
ומדינה הצרים אתם טר ונשים ושללם לבוז: ביום
אחד בכל-מדינות המלך אחשורוש בשלושה עשר
לחדש שנים-עשר הוא-חדש אדר: פתשגן הפלג
להגנת דת בכל-מדינה ומדינה גלוי לכל-העמים
ולחיות היהודיים [היהודים] עתודים [עמידים]
ליום הזה להגנם מאיביהם: הרצים רכבי הרקש
האחשבתרנים יצאו מבהלים ודחופים בדבר המלך
והדת נתנה בשושן הבירה: (פ) ומרדכי יצא ו
מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ונעטר
זהב גדולה ומכריו בוצ וארגמן והעיר שושן
צהלה ושמחה: ליהודים היתה אורה ושמחה
וששון ושמחה: ובכל-מדינה ומדינה ובכל-עיר
נעיר מקום אשר דבר-המלך ודחו מליצ שמתה
וששון ליהודים משתה ויום טוב ורבים מעמי
הארץ מתנחלים כי-נפל פסד-היהודים עליהם:

ביום ההוא נמו המלך אחשורוש לאסתר המלכה
את-בית המן צהר היהודיים [היהודים] ומרדכי
בא לפני המלך כי-הגידה אסתר מה הוא-לה:
ולסר המלך את-טבעתו אשר העביר מהמן
ויתנה למרדכי ותשם אסתר את-מרדכי על-בית
המן: (פ) ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך
ותפל לפני רגליו ותבקד ותתחנן-לו להעביר
את-דעת המן האגדי ואת מחשבתו אשר חשב
על-היהודים: וישט המלך לאסתר את שרבת
הזהב ותקם אסתר ותעמד לפני המלך: ותאמר
אם-על-המלך טוב ואם-מצאתי חן לפניו וכשר
הדבר לפני המלך וטובה אני בעיניו וכלב להשיב
את-הספרים מחשבת המן בן-המלכה האגדי
אשר כלב לאבד את-היהודים אשר בכל-מדינות
המלך: כי איכזה אוכל וראיתי ברעה אשר-ימצא
את-עמי ואיכזה אוכל וראיתי באבדן מולדתי:
(ס) ויאמר המלך אחשורוש לאסתר המלכה
ולמרדכי היהודי הזה בית-המן נתתי לאסתר
ואתו תלוי עליה עץ על אשר-שלח ידו ביהודיים
[ביהודים]: ואם כתבו עלי-היהודים בטוב
בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך
כיתב אשר-נכתב בשם-המלך ונחתמו בטבעת
המלך אין להשיב: וישקצו ספרי-המלך
בעת-ההיא בחדש השלישי הוא-חדש סיון
בשלושה ועשרים בו וכתב בכל-אשר-צוה
מרדכי אל-היהודים ואל האחד-עשרים-הפחות
ושרי המדינות אשר ו מהדו ועד-פזוש שבע
ועשרים ומאה מדינה ומדינה ככתבה
ועם ועם כלשון ואל-היהודים ככתבם וכלשונם:
ויכתב בשם המלך אחשורוש ונחתם בטבעת המלך

להעביר את רעת המן. שלא תתקדם עצתו הרעה:

הנה בית המן וגו'. ומעתה הפל רואים שאני חפץ בכם, וכל מה שתאמרו יאמינו הפל שמאמתי הוא. לפיכך,
אין צריכתי אתם להשיבם, אלא "כתבו" ספרים אחרים "כטוב בעיניכם".

אין להשיב. אין צאה להשיבו ולעשות כתב המלך בזיוף:
ככתבה. באותיות שלה:

ביד הרצים. רוכבי סוסים שצוה להם לרוץ:

וישללם לבוז. כאשר נכתב בראשונות והם בבזה לא שלחו את ידם, שהראו לכל שלא נעשה לשם ממון:

פתשגן. אגרת מפרש:

מבהלים. ממקרים אותם לעשות מהרה, לפי שלא הנה להם פנאי, שהנה להם להקדים רצים הראשונים
להעבירם:

ומכריו בוצ. מעטה בוצ, טלית העשוי להתעטף:

מתנחלים. מתגורים:

פרק ט

וַיִּקְהָלוּ הַיְּהוּדִים [הַיְּהוּדִים] אֲשֶׁר-בְּשׁוּשָׁן גַּם
בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶדְרָגְוִי בְּשׁוּשָׁן
שָׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבִבְזָה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-יָגֶדֶם:
וַשָּׂאָר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּמִדְנַת הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ ו
וַעֲמָד עַל-נַפְשָׁם וְנֹסֶם מֵאֻיְבֵיהֶם וְהָרַג בְּשָׂנְאֵיהֶם
חֲמִשָּׁה וּשְׁבָעִים אָלֶף וּבִבְזָה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-יָגֶדֶם:
בְּיוֹם-שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶדְרָגְוִי נֹסֶם בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר
בּוֹ וַעֲשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּה וּשְׁמִיחָה: וַהֲיָהוּדִים
[וַהֲיָהוּדִים] אֲשֶׁר-בְּשׁוּשָׁן נִקְהָלוּ בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר
בּוֹ וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ נֹסֶם בְּחִמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ
וַעֲשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּה וּשְׁמִיחָה: עַל-כֵּן הַיְּהוּדִים
הַפְּרוּזִים [הַפְּרוּזִים] הִישָׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזוֹת עֲשִׂים
אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶדְרָגְוִי שְׁמִיחָה
וּמִשְׁתָּה וְנֹסֶם טוֹב וּמִשְׁלוֹם מְנוּחַת אִישׁ לְרַעְיָהוּ:
(פ) וַיִּקְרָב מֶרְדֳּכָי אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח
סִפְרִים אֶל-כָּל-הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-מִדְנַת הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֶרְשׁ הַקְּרוֹבִים וְהַרְחוֹקִים: לֵקֶם עֲלֵיהֶם
לְהִיָּת עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶדְרָגְוִי
וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה וּשְׁנָה: כִּי־יָמִים
אֲשֶׁר-נָחֻוּ בָּהֶם הַיְּהוּדִים מֵאֻיְבֵיהֶם וַהֲחֹדֶשׁ אֲשֶׁר
נִהְפָּדוּ לָהֶם מִיָּד לְשִׁמְחָה וּמֵאֲכָל לֶחֶם טוֹב
לְעִשׂוֹת אוֹתָם יָמִי מִשְׁתָּה וּשְׁמִיחָה וּמִשְׁלוֹם מְנוּחַת
אִישׁ לְרַעְיָהוּ וּמִתְנוּחַת לְאֻיְבֵיהֶם: וּמִכָּל הַיְּהוּדִים
אֵת אֲשֶׁר-הִסְתָּלוּ לְעִשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר-כָּתַב מֶרְדֳּכָי
אֲלֵיהֶם: כִּי הָמָן בְּרוֹ-הַמֶּלֶךְ הָאֵלֶּה צָרָה
כָּל-הַיְּהוּדִים חָשָׁב עַל-הַיְּהוּדִים: לֵאמֹרם וְהַפִּיל
פֹּה הוּא הַגּוֹרֵל לְהַמָּם וּלְאַבְדָּם: וּבִבְזָה לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם-הַסֹּפֶר יָשׁוּב מִחֲשָׁבְתוֹ הִרְעָה

וּבִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא-חֹדֶשׁ אֶדְרָגְוִי בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר
יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר-הַמֶּלֶךְ וְחָדָשׁ לְהַעֲשׂוֹת בְּיוֹם
אֲשֶׁר שָׁבְרוּ אֹיְבֵי הַיְּהוּדִים לְשָׁלוֹם בָּהֶם וְנִהְפָּדוּ
הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְחוּ הַיְּהוּדִים הֵמָּה בְּשָׂנְאֵיהֶם: נִקְהָלוּ
הַיְּהוּדִים בְּעָרֵיהֶם בְּכָל-מִדְנַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ
לְשַׁלֵּחַ יָד בְּמִבְקָשֵׁי רָעָתָם וְאִישׁ לֹא-עָמַד לִפְנֵיהֶם
כִּי-נָפַל פָּחַדָם עַל-כָּל-הָעַמִּים: וְכָל-שְׂרָי הַמִּדְנַת
וְהָאֲחַשְׁוֶרְפָּנִים וְהַפָּחוֹת וְעֹשֵׂי הַמִּלָּאכָה אֲשֶׁר
לְמֶלֶךְ מִנְשָׂאִים אֶת-הַיְּהוּדִים כִּי-נָפַל פָּחַד-מֶרְדֳּכָי
עֲלֵיהֶם: כִּי-גָדוֹל מֶרְדֳּכָי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וּשְׁמֵעוֹ הוֹלֵךְ
בְּכָל-הַמִּדְנַת כִּי-הָאִישׁ מֶרְדֳּכָי הוֹלֵךְ וְגָדוֹל: (פ)
וַיָּבֹאוּ הַיְּהוּדִים בְּכָל-אֻיְבֵיהֶם מִכַּת-חֶרֶב וְהָרַג וְאַבְדָּן
וַיַּעֲשׂוּ בְּשָׂנְאֵיהֶם כְּרָצוֹנָם: וּבְשׁוּשָׁן הַבִּירָה הָרָגוּ
הַיְּהוּדִים וְאַבְדוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ: וְאֵת פַּרְשְׁמֵתָא
וְאֵת דָּלָפוֹן וְאֵת אֶסְפֶּתָא: וְאֵת פֹּרְתָא וְאֵת
אֶדְלָא וְאֵת אֲרִידָתָא: וְאֵת פַּרְמִשְׁתָּא וְאֵת
אֲרִיסִי וְאֵת אֲרִידִי וְאֵת וְנִזְמָתָא: וְעִשְׂתָּה בְּנֵי
הָמָן בְּרוֹ-הַמֶּלֶךְ צָרָה הַיְּהוּדִים הִרְגוּ וּבִבְזָה לֹא
שָׁלְחוּ אֶת-יָגֶדֶם: בְּיוֹם הַהוּא בָּא מִסְפֵּר הַקְּרוֹבִים
בְּשׁוּשָׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (ו) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְאַסְתֵּר הַמִּלְכָּה בְּשׁוּשָׁן הַבִּירָה הִרְגוּ הַיְּהוּדִים
וְאַבְדוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְאֵת עִשְׂתָּה בְּנֵי-הָמָן
בְּשָׂאָר מִדְנַת הַמֶּלֶךְ מָה עָשׂוֹ וּמַה-שָּׁאֲלָתָם וַיִּגְתּוּ
לָהּ וּמַה-בִּקְשָׁתָה עוֹד וַתַּעֲשׂ: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יִגְתּוּ גַם-מִחֹר לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
בְּשׁוּשָׁן לְעִשׂוֹת כָּתָה הַיּוֹם וְאֵת עִשְׂתָּה בְּנֵי-הָמָן
יִתְּלוּ עַל-הָעֵץ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַעֲשׂוֹת כֹּן
וַתִּגְתּוּ דָּת בְּשׁוּשָׁן וְאֵת עִשְׂתָּה בְּנֵי-הָמָן תָּלוּ:

וְעֹשֵׂי הַמִּלָּאכָה. אוֹתָם שָׁהִיו מְמַנִּים לְעִשׂוֹת צָרָי הַמֶּלֶךְ:

עִשְׂתָּה בְּנֵי הָמָן. רִאשִׁית בְּסֵדֶר עוֹלָם אֵלֶּי "שָׁכְתָבוּ שְׁטָנָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שִׁכְתוֹב בִּסְפֵר עֲזָרָא
וּבְמִלְכוּת אֲחַשְׁוֶרְשׁ בְּתַחֲלוֹת מַלְכוּתוֹ כְּתָבוּ שְׁטָנָה עַל יִשְׂרָאֵל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם". וְהָאֵל הַשְׁטָנָה? לְכַשֵּׁל
הָעוֹלָם מִן הַגּוֹלָה בִּימֵי כּוֹרֶשׁ, שֶׁתַּחֲתִילוּ לְכַנּוֹת אֶת הַבֵּית וְהַלְשִׁינוּ עֲלֵיהֶם הַפּוֹתִים וְהַחֲזִילוּם וּכְשִׁמָּה כּוֹרֶשׁ
וּמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ וְהַתְנַשָּׂא הָמָן, דָּאָג שְׂלֵא יַעֲסִקוּ אוֹתָם שְׁבִירוּשָׁלַיִם בְּבִנְיָן וְשָׁלְחוּ בָשָׂם אֲחַשְׁוֶרְשׁ לְשָׂרֵי עָבֵר
הַנֶּהָר לְכַשֵּׁל:

וְאֵת עִשְׂתָּה בְּנֵי הָמָן יִתְּלוּ עַל הָעֵץ. אוֹתָם שָׁנְקָרוּ:

וַתִּגְתּוּ דָּת. נָגְדוּ חֶק מֵאֵת הַמֶּלֶךְ:

הַפְּרוּזִים. שְׂאֵנִים יוֹשְׁבִים בְּעָרֵי חוּמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּמִקְפִּין חוּמָה בְּט"וֹ בְּשׁוּשָׁן. וְהָקָר זֶה צָרִיד שִׁיחָה
מִימֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון. כֹּף דָּרָשׁוּ וְלָמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ:

וַיִּכְתֹּב מֶרְדֳּכָי. הִיא הַמִּגְלָה הַזֹּאת כְּמוֹת שִׁיחָה:

כִּי הָמָן בְּרוֹ הַמֶּלֶךְ. חָשָׁב לְהַמָּם וּלְאַבְדָּם:

וּבִבְזָה. אֶסְתֵּר אֵל הַמֶּלֶךְ לְהַתְסֵנּוּ לוֹ:

עַל כֵּן עַל כָּל דְּבָרֵי הָאֲגָרָת הַזֹּאת. נִקְבְּעוּ הַיָּמִים הָאֵלֶּה וּלְכֹד נִקְבְּחָה לְדַעַת דּוֹרוֹת הַבָּאִים:

אֲשֶׁר-חָשַׁב עַל-הַיְּהוּדִים עַל-רָאשָׁיו וְתָלוּ אֹתוֹ
וְאֶת-בָּנָיו עַל-הָעֵץ: עַל-כֵּן קָרָא לַיָּמִים הָאֵלֶּה
פּוּרִים עַל-שֵׁם הַפּוּר עַל-כֵּן עַל-כֵּל-דְּבָרֵי הָאֲגָרָת
הַזֹּאת וּמִה-רָצוּ עַל-כֹּכָה וּמִה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם: קִיְּמוּ
וּקְבַל [וּקְבָלוּ] הַיְּהוּדִים וְעַלֵּיהֶם וְעַל-זֶרְעָם
וְעַל כָּל-הַנִּלְוִים אֲלֵיהֶם וְלֹא יִצְבֹּר לַהֲיֹת עוֹשִׁים
אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּכַתְּבָם וּבְזִמְנָם בְּכָל-שָׁנָה
וּשְׁנָה: וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנִעְשִׂים בְּכָל-דּוֹר
וְדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מִדִּינָה וּמִדִּינָה וְעִיר וְעִיר
וַיָּמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יִעָבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים
וְזָכָרָם לֹא-יִסּוּף מִזֶּרְעָם: (ט) וְתַכְתֵּב אֶסְתֵּר
הַמַּלְכָּה בַת-אֲבִיתָיִל וּמִרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי אֶת-כָּל-תִּקְוָהּ
לְקַיֵּם אֶת אֲגָרַת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית: וַיִּשְׁלַח
סָפְרִים אֶל-כָּל-הַיְּהוּדִים אֶל-שֹׁבְעֵי וְעוֹשְׁרִים וּמְאֹהַל
מִדִּינָה מַלְכוּת אֲחַשְׁוֶרֶשׁ דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֻּת:
לְקַיֵּם אֶת-יָמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קִים
עַלֵּיהֶם מִרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכַאֲשֶׁר
קִיְּמוּ עַל-נִפְשָׁם וְעַל-זֶרְעָם דְּבָרֵי הַצִּמּוּת וְזַעֲקָתָם:
וּמֵאֲמֵר אֶסְתֵּר קָיִם דְּבָרֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתָּב
בַּסֵּפֶר: (פ)

הַנִּלְוִים אֲלֵיהֶם. גָּרִים הַעֲתִידִים לַהֲתַגִּיר:

נִזְכָּרִים. בְּקִרְיַת הַמְּגִלָּה:

אֶת כָּל תִּקְוָהּ. תִּקְוָה שֶׁל נֶס, שֶׁל אֲחַשְׁוֶרֶשׁ וְשֶׁל הֶמֶן וְשֶׁל מִרְדֵּכִי וְשֶׁל אֶסְתֵּר:

וּמֵאֲמֵר אֶסְתֵּר קִיְּמוּ וְגו'. אֶסְתֵּר בִּקְשָׁה מֵאֵת חֲכָמֵי הַדּוֹר לְקַבֵּעַ וְלִכְתֹּב סֵפֶר זֶה עִם שְׁאֵר הַכְּתוּבִים. וְזֶהוּ
"וְנִכְתָּב בַּסֵּפֶר":

פרק י

וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶחָשֶׁרֶשׁ [אַחַשְׁוֵרוּשׁ ו] מִסֵּעֲלֵה־אֲרָץ
 וְאֵי הַיָּם: וְכָל־מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ וּפְרָשֶׁת
 גְּזֵלַת מֶרְדֳּכָי אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ הַלְוֵא־הֵם כְּתוּבִים
 עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לַמַּלְכִי מְדִי וּפָרְס: כִּי

וּמֶרְדֳּכָי הַיהוּדִי מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ וְגָדוֹל
 לַיהוּדִים וְרָצִי לְרֹב אֲתָיו דָּגֵשׁ טוֹב לַעֲמּוֹ וְדָבָר
 שְׁלוֹם לְכָל־יִרְעָיו:

לרב אחיו. ולא לכל אחיו, מלמד שפךשו ממנו מקצת סנהדריו, לפי שנעשה קרוב למלכות ונהיה בטל
 מתלמודו:

משנה מגילה

פרק א

אין בין זב הרואה שתי ראיות. לרואה שלש. אלא קרבן. אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט. אלא פריעה ופרימה. אין בין טהור מתוך הסגר. לטהור מתוך החלט. אלא תגלחת וצפרים:

אין בין ספרים לתפילין ומזוזות. אלא שהספרים נכתבין בכל לשון. ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר. אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית:

אין בין כהן משוח בשמן המשחה. למרובה בגדים. אלא פר הבא על כל המצות. אין בין כהן משמש לכהן שעבר. אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה:

אין בין במה גדולה לבמה קטנה. אלא פסחים. זה הכלל כל שהוא נידר ונידב. קרב בבמה. וכל שאינו לא נידר ולא נידב. אינו קרב בבמה:

אין בין שילה לירושלם. אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים. ומעשר שני. בכל הרואה. ובירושלים לפנים מן החומה. וכאן קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים. קדושת שילה יש אחריה היתר. וקדושת ירושלים אין אחריה היתר:

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. בשלשה עשר. בארבעה עשר. בחמשה עשר. לא פחות ולא יותר. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון. קורין בחמשה עשר. כפרים ועיירות גדולות. קורין בארבעה עשר. אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה:

כיצד. חל להיות יום ארבעה עשר בשני. כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי. כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת. כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת. כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה. ומוקפות חומה למחר. חל להיות אחר השבת כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר:

איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן הרי זה כפר. באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים. ותשעה באב. תגיגה. והקהל. מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין. מותרין בהספד ובתעניות ומתנות לאביונים. אמר רבי יהודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי. אין קורין אותה אלא בזמנה:

קראו את המגילה באדר הראשון. ונתעברה השנה. קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון. לאדר השני. אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים:

אין בין יום טוב לשבת. אלא אוכל נפש בלבד. אין בין שבת ליום הכפורים. אלא שזה זדונו ביד אדם. וזה זדונו בכרת:

אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל. אלא דריסת הרגל. וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. אין בין נדרים לנדבות. אלא שהנדרים חייב באחריותן. ונדבות. אינו חייב באחריותן:

פרק ב

הקורא את המגילה למפרע לא יצא. קראה על פה. קראה תרגום. בכל לשון. לא יצא. אבל קורין אותה ללועזות בלעז. והלועז ששמע אשורית יצא: קראה סירוגין ומתנמנם יצא. היה כותבה. דורשה ומגיהה. אם כיון לכו יצא. ואם לאו לא יצא. היתה כתובה בסם. ובסיקרא. ובקומוס ובקנקנתום. על הנייר. ועל הדפתרא. לא יצא. עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו: בן עיר שהלך לכרך. ובן כרך שהלך לעיר. אם עתיד לחזור למקומו. קורא כמקומו. ואם לאו קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו. רבי מאיר אומר כולה. רבי יהודה אומר מאיש יהודי. רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה: הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן. אין קורין את המגילה. ולא מלין. ולא טובלין. ולא מזין. וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר. כשר: כל היום כשר לקריאת המגילה. ולקריאת ההלל. ולתקיעת שופר. ולנטילת לולב. ולתפלת המוספין. ולמוספין. ולוידוי הפרים. ולוידוי המעשר. ולוידוי יום הכפורים. לסמיכה. לשחיטה. לתנופה. להגשה. לקמיצה. ולהקטרה. למליקה. ולקבלה. ולהזייה. ולהשקיית סוטה. ולעריפת העגלה. ולטהרת המצורע. כל הלילה כשר לקצירת העומר. ולהקטר חלבים ואיברים. זה הכלל. דבר שמצותו ביום. כשר כל היום. דבר שמצותו בלילה. כשר כל הלילה:

פרק ג

אלא אחד קורא את כולן. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן. ואין עולין להם מן החשבון. שנאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו:

בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת. בית הכנסת לוקחין תיבה. תיבה לוקחין מטפחות. מטפחות לוקחין ספרים. ספרים לוקחים תורה. אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים. ספרים לא יקחו מטפחות. מטפחות לא יקחו תיבה. תיבה לא יקחו בית הכנסת. בית הכנסת לא יקחו את הרחוב. וכן במותריהן. אין מוכרין את של רבים ליחיד. מפני שמורידין אותו מקדושתו. דברי רבי יהודה. אמרו לו אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה: אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי. שאם ירצו יחזירוהו. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוכרים אותו ממכר עולם. חוץ מארבעה דברים למרחץ. ולבורסקי. ולטבילה. ולבית המים. רבי יהודה אומר מוכרין אותו לשם חצר והלוקח מה שירצה יעשה: ועוד אמר רבי יהודה בית הכנסת שחורב אין מספידין בתוכו. ואין מפשילין בתוכו חבלים. ואין פורשין לתוכו מצודות. ואין שוטחין על גגו פירות. ואין עושין אותו קפנדראי שנאמר (ויקרא כו, לא) והשימותי את מקדשיכם. קדושתן אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים לא יתלוש. מפני עגמת נפש: ראש חדש אדר שחל להיות בשבת. קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת. מקדימין לשעבר. ומפסיקין לשבת אחרת. בשניה זכור. בשלישית פרה אדומה. ברביעית החדש הזה לכם. בחמישית חוזרין לכסדרן. לכל מפסיקין. בראשי חדשים. בחנוכה. ובפורים. בתעניות ובמעמדות. וביום הכפורים: בפסח קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים. בעצרת שבעה שבועות. בראש השנה. בחדש השביעי באחד לחדש. ביום הכפורים אחרי מות. ביום טוב הראשון של חג. קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים. ובשאר כל ימות החג. בקרבנות החג: בחנוכה בנשיאים. בפורים ויבא עמלק. בראשי חדשים. ובראשי חדשיכם. במעמדות. במעשה בראשית. בתעניות. ברכות וקללות. אין מפסיקין בקללות.

לא כדברי זה - שהחמיר יותר מדאי דודאי כולי האי ימים רבים לא מוקמי ליה כותלי בית הרחם:

כל אשה שיש לה וסת - קבוע ג' פעמים ובדקה בשעת וסתה ומצאתה טמאה:

אף על פי שאמרו כו' - אשאין לה וסת קאי:

גמי' העמד אשה על חזקתה - שהרי מספק אתה בא לטמאותה לענין טהרות דקודם ראייה ספק הוה לה דם מקודם לכן ספק לא הוה הלכך העמד אשה על חזקתה שהיתה קודם ראייה כשנתעסקה בטהרות אלו:

פרק ד

קטן קורא בתורה ומתרגם. אבל אינו פורס על שמע. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. פוחח פורס את שמע ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. סומא פורס את שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו. אינו פורס על שמע: כהן שיש בידיו מומין. לא ישא את כפיו. רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטים. ופואה. לא ישא את כפיו. מפני שהעם מסתכלין בו: האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר. אף יחף לא יעבור. העושה תפלתו עגולה. סכנה ואין בה מצוה. נתנה על מצחו. או על פס ידו. הרי זו דרך המינות. ציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו. הרי זו דרך החיצונים: האומר יברכוך טובים. הרי זו דרך המינות. על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך. מודים. מודים. משתקין אותו. המכנה בעריות. משתקין אותו. האומר מזרעך לא תתן להעביר למולך (ויקרא יח, כא). ומזרעך לא תתן לאעביר בארמיותא. משתקין אותו בנזיפה: מעשה ראובן נקרא ולא מיתרגם. מעשה תמר נקרא ומיתרגם. מעשה עגל הראשון נקרא ומיתרגם. והשני נקרא ולא מיתרגם. ברכת כהנים. מעשה דוד ואמנון. לא נקראין ולא מיתרגמין. אין מפטירין במרכבה. ורבי יהודה מתיר. רבי אליעזר אומר. אין מפטירין בהודע את ירושלים:

הקורא את המגילה. עומד. ויושב. קראה אחד. קראוה שנים יצאו. מקום שנהגו לברך יברך. ושלא לברך לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה. אין פוחתין ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך. מברך לפניו. ולאחריה: בראשי החדשים. ובחולו של מועד. קורין ארבעה. אין פוחתין מהן. ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך. לפניו. ולאחריה. זה הכלל. כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב. קורין ארבעה. ביום טוב חמשה. ביום הכפורים ששה. בשבת שבעה. אין פוחתין מהן. אבל מוסיפין עליהן. ומפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניו ולאחריה: אין פורסין את שמע. ואין עוברין לפני התיבה. ואין נושאין את כפיהם. ואין קורין בתורה. ואין מפטירין בנביא. ואין עושין מעמד ומושב. ואין אומרים ברכת אבליים ותנחומי אבליים. וברכת חתנים. ואין מזמנין בשם. פחות מעשרה. ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן: הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים. לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. ובנביא שלשה. היו שלשתן שלש פרשיות. קורין אחד אחד. מדלגין בנביא. ואין מדלגין בתורה. ועד כמה הוא מדלג. עד כדי שלא יפסוק המתורגמן: המפטיר בנביא הוא פורס על שמע. והוא עובר לפני התיבה. והוא נושא את כפיו. ואם היה קטן. אביו או רבו עוברין על ידו:

ומאי שנא ממקוה - לתרוייהו פריך:

לשמאי קשיא למפרע - דהא מטמאין טהרות למפרע ולא אמרינן העמד מקוה על חזקתו: דאילו מעת לעת - טהרות דמטמאין להו משום ספקא דמעט לעת לרבנן וה"ה מפקידה לפקידה דהלל:

לא טבל - טבילה הוגנת הלכך טומאה ודאית יש:

חסר ואתא חסר ואתא - ואיתרע לה לחזקה מקמי הכי טובא ולא ידעינן מאימת הלכך ריע טפי מאשה:

תרתי לריעותא - העמד טמא על חזקת טומאה ובחזקת טהרה דמקוה איכא ריעותא שהרי חסר לפניך. אבל באשה בדידה הוא דאיכא ריעותא שהורע חזקת טהרתה קצת שהרי דם לפניך ומשום כך ריעותא לחודה לא מרעינן לה הואיל ובטהרות לא משכחת ריעותא אחריתא דכי אמרת העמידם על חזקתם בחזקת טהרתם הם: ומאי שנא מחבית - לב"ש פריך:

בן יהוידע על מגילה

פרק ב הקורא למפרע

מִזֶּן שְׂאוּמְרִים אַבּוֹתִי? שְׂנַאֲמַר (תהלים כט, א) : "הִבּוּ לִהּ בְּנֵי אֱלִים". נראה לי בס"ד מה שנקראים האבות בְּנֵי אֱלִים על פי מה שכתב רבינו האר"י ז"ל בדרוש ראש השנה דרוש וא"ו, דשלשה שמות אֵל אֵל אֵל שֶׁהֵם גִּימטריא מִגֹּן [93=3×31] נרמזים בג' פעמים 'אֱלֹקִי' שיש בתפילת העמידה כמו שאומרים 'אֱלֹקִי אֲבִרְהָם אֱלֹקִי יִצְחָק וְאֱלֹקִי יַעֲקֹב' יעוין שם. נמצא ג' פעמים אֵל שיש בג' פעמים 'אֱלֹקִי האמורים על שם האבות הם רומזים לבחינת שלשה שמות אֵל בפני עצמו ולכן נקראים האבות בְּנֵי אֱלִים על שלשה שמות אֵל הנזכרים על שמם בתפילת העמידה.

או יובן בס"ד כי האבות הם רגלי הכסא ו'אֱלִים' גימטריא פֶּסָא [81] ולכן נקראים בְּנֵי אֱלִים כלומר בְּנֵי הַפֶּסָא. וְמָה רָאוּ לִזְמַר בְּרַכַּת 'הַשְּׁנִימִי בְּתִשְׁבְּעִית? אָמַר רַבִּי אֶלְכָּסָנְדְּרִי: כְּנֻגָּד מִפְּקִיעֵי שְׁעָרִים, דְּכָתִיב (תהלים י, טו) : "שֹׁבֵר זְרוּעַ רְשָׁע". הקשה מהרש"א ז"ל כיון דפירש רש"י ז"ל דכל הפרשה נאמרה על מפקיעי שערים, אמאי מייתי רק האי קרא ד'שֹׁבֵר זְרוּעַ רְשָׁעִי? יעוין שם.

ונראה לי בס"ד משום דבהאי קרא רומז העונש שיעשה לו שלא יוכל להפקיע עוד מכאן ולהבא. והא דאותיות העומדים בראש וסוף התיבה נקראים זרועות, וכאן אמר 'זְרוּעַ רְשָׁעִי' משמע חד והוא אות עי"ן שבסוף שמו של רְשָׁעִי דאם מסיר אותו ישאר 'רֶשֶׁת' ורמז בזה שיעני אותו וישאר רֶשֶׁת, ואז לא יוכל לקבץ התבואה תחת ידו כדי ליקר השער. וזהו 'שֹׁבֵר זְרוּעַ רְשָׁעִי' הוא אות ע' כדי שיהיה רש ועני, וקראו בשם רְשָׁעִי שהוא בהפוך אתוון שְׁעָר , כלומר רשעתו אינה בעבירה של זנות וכיוצא אלא היא בענין יוקר השער של הדגן.

דף יח

(א) כַּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ יַעֲוִין שָׁם.

ועוד נראה לי דרך הלצה, אם יש שטר צוואה או שטר חוב או מתנה שכתוב בו תנו סלע לפלוני או חייב אני סלע לפלוני, ורוצה בעל השטר לזייף להוסיף אותיות ים על סלע, כדי שתהיה נקראת 'סלעים' שבדעתו לתבוע מאות ואלפים, לא תועיל לו ערמתו כי יכול בעל דינו להשתיקו בתרין סלעים, כי יאמר מעוט רבים שנים. וזהו שאמר מלה בסלע, רוצה לומר אם תרצה להוסיף מלה אחת של ים במלת **בְּסֹלֶע**, כדי שתהיה נקראת סלעים לשון רבים, עושים לך **מִשְׁתוּקָא** לתביעתך, **בְּתֵרִין** סלעים שיפטרנו אותך בהם דיאמרו לך מיעוט רבים שנים.

מיהו צריך להבין למה נקטו שיעור 'סֹלֶע' לדבור? ונראה לי בס"ד כי תוכו של אדם כמו בור עמוק והפתח הוא הפה שיוצא ממנו הדיבור אך הדברים נחלקים לארבעה חלקים: שמדבר על עצמו, ועל זולתו, על העבר, ומדבר על עצמו ועל זולתו על העתיד, נמצא נחלק קרבו לארבע בורות לארבעה חלקים של דבור, לכך נקרא דבור - ד' בור, ולכן עשה ערך לדבור 'סֹלֶע' שהוא ארבעה דברים.

ובני ידידי כה"ר יעקב נר"ו פירש דידוע המלאכים דברו תביעתם על התורה בעבור חלק הסוד דוקא דשייך להם, וזהו שאמר מלה ב'סֹלֶע' ראשי תיבות **ס** ו **ד** ל **א**וִין **ע** שִׁין, על זה היתה מלה של תביעה אך נשתתקו בתרין בשביל שנתן הקב"ה לישראל שנים חלקים ביחד חלק הסוד וחלק הנגלה דלא שייך במלאכים.

ועוד פירש מלה בסלע, דאמרו רבותינו ז"ל (קידושין לא.) כשאמר (שמות כ, ב) 'אֶנֶכִּי וְלֹא יִהְיֶה לִּי' הרהרו אומות העולם על זה ואמרו לכבוד עצמו דורש! וזהו **מִלָּה בְּסֹלֶע** הוא דבור ראשון שהוא גבוה שבעשרת הדברות ולהכי קרי ליה סלע שהוא גבוה אך נעשה להם **מִשְׁתוּקָא בְּתֵרִין**, כאשר שמעו דבור 'כְּפֹד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ', שצוה על כבוד האב והאם שהם שנים, דאז חזרו והודו לדברות ראשונות עד כאן דבריו נר"ו. **מִנֵּין שִׁקְרָאוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִנְעֻקָב יִצְחָלִי?** יש להבין איך יצויר זה בדעת? ונראה לי דלא קראו א"ל בסתם אלא קראו יִשְׂרָאֵל

שִׁכְחוּם וְחָזַר וְסִדְרָם. אין הכונה שישכחו סדר הברכות, דזה לא יתכן, דאפילו המון העם מתפללים כל שמונה עשרה ואיך ישכחו? אך הכונה שישכח הטעמים של הסדר, למה זו ראשונה וזו שניה וזו שלישית וכיוצא וכמו שסידרם הש"ס כאן בטעמיהו וגם שכחו טעמי הסדר שיש בהם על פי הסוד. **(תהלים קו, ב) לְמִי נָאָה לְמַלְל גְּבוּרוֹת ה'?** לְמִי שִׁיכּוֹל לְהַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. מקשים וכי אנשי כנסת הגדולה היו יכולים להשמיע כל תהלתו, ואיך תיקנו כל זה?

ונראה לי בס"ד דאנשי כנסת הגדולה תיקנו דברים כנגד ספירות העליונים שיש לכל ברכה ושבח ספירה פרטית כנגדה והרי זה דומה למלך שיש לו כמה אלפים ורבבות ארמונים עד אין מספר ובא אחד וסיפר שיש בארמון אחד מן הארמונים כך וכך חדרים וכך וכך עליות אין זה גורע דאינו סופר כל החדרים ועליות שיש למלך בכל הארמונים אלא רק מדבר בארמון פרטי, אבל מי שבא לומר יש למלך כך וכך חדרים בסתם וכך וכך עליות בסתם שאינו מתכוין על ארמון פרטי הרי זה גורע, דבאמת אין מספר לחדרים ולעליות של המלך! וכן הענין כאן, והמניעה היא למי שמתכוין לקבץ שבחים הרבה מן הכלל ומן הפרט לזה אומרים סיימתנהו לשבחי דמך. **הַמִּסְפָּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִדָּאִי, נַעֲקֹר מִן הָעוֹלָם**. נראה לי בס"ד דאיתא באותיות דרבי עקיבא, בעבור השיר שמקלסין להקב"ה נברא העולם עיין שם, ועל כן שזה שהוא מרבה בשבח שחושב שמחזק העולם שנברא בעבור השיר לכך מדה כנגד מדה נעקר מן העולם. **מִלָּה בְּסֹלֶע, מִשְׁתוּקָא בְּתֵרִין**. נראה לי בס"ד בתוך אותיות 'סֹלֶע' במילואם יש 'מים' כזה: **סִם "ך" לִמ "ד" עי "ן**, וידוע מה שאמר רבי עקיבא לחכמים שנכנסו לפרדס כשתגיעו לאבני שיש טהור, אל תאמרו 'מים מים' (חגיגה יד:), נמצא יש מקום שאם יאמרו בו ב' פעמים מים צורך להשתיקם, וזהו שאמר יש **מִלָּה בְּסֹלֶע** שהיא תיבת מים המונחת בתוך סֹלֶע ראוי לעשות בה **מִשְׁתוּקָא**, אם יאמרו אותה **בְּתֵרִין** וסוד הנזכר שמנע מהם הכפל של 'מים מים' מפורש בדברי מהר"ו [מורנו הרב רבי חיים ויטאל] ז"ל בביאור (משנה אבות ו,

בנקוד סגול תחת האלף כזה 'ישָׁרָאֵל' דאז יוצא בשמו שם אֵל ולא קראו כמו שם 'ישְׁמֵעָאֵל' דאין נקוד תחת האלף דעל כן אינו יוצא במבטא אות האלף אלא העין נדבק עם הלמד, וכאשר הוא כן בשם יחזקאל הנביא ע"ה ופירש דכתיב (בראשית לג, כ) 'וַיִּצָּב שָׁם מִן־בֶּחַם נִיקְרָא לוֹ: אֵל-אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל' רוצה לומר אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל קרא שם אֵל כשקראו ישראל, ולכן אברהם שמו כפול, הרי יו"ד אותיות, ושם יצחק אינו כפול הרי י"ד אותיות, ושם יעקב כפול הרי כ"ב ושם ישרן בלא ווי"ן הרי כ"ו, ונמצא שם ישראל משלים ל"א אותיות כמנין שם אל.

דף יט

שהיה לו לב אחד, 'ומה הגיע אליהם?' ו'תלו אותו ואת בניו על העץ'! שיצאה נשמת בניו ברגע אחד בעבור זכות מרדכי שהיה לו לב אחד.

ואמר עוד 'מה ראה' 'אחשורוש' להביא את ספר הזכרונות? 'על ככה', 'דומינתיה אסתר להמן בהציה נראה לי דדריש ככה על סעודה לשון דוק בבכי, 'ומה הגיע אליהם?' כי מן הסעודה נולד מעשה הנס.

מאן דאמר (אסתר ט, כט) : 'פלה', תקפו של אחשורוש . דכתיב (אסתר א, ד) 'בהראתו את עשר כבוד מלכותו' דנמצא שהיה עשיר גדול ואיך יצויר שימכור אומה שלימה בעשרת אלפים ככר כסף? אשר אלו לא היו נחשבים אצלו אפילו בערך אבנים! ואם כן מוכח דהמן זיף באומרו שקנה אותם בעשרת אלפים ככר כסף, וכיון דזיף בזה זיף בכל ובטלו האגרות שכתב!

ומאן דאמר : מ'איש יהודי', תקפו של מרדכי שהיה לו כח מן יהודה ומן בנימין ובזה הכניע את המן שהיה בידו קטרוג מכח תמנע שלא קבלו אותה ומכח השבטים שהשתחוו לעשו וכמו שכתב מהר"י ז"ל דבכח איש יהודי דאתי מיהודה ביטל קטרוג תמנע, ומכח איש ימיני דאתי מבנימין שלא השתחוה לעשו ביטל קטרוג ההשתחויה שהשתחוו השבטים לעשו.

ומאן דאמר : מ'אחר הדברים האלה', תקפו של המן כי בגאותו ותוקפו נתן עיניו לכלות הכל ובזה ממילא נעשה נס ההצלה מה שאין כן אם היה נותן עיניו במקצת היה עולה בידו. **ומאן דאמר : מ'בלילה ההוא', תקפו של נס** כי נזדמן אותה הלילה שהיתה מוחזקת בנסים גדולים מדורות הראשונים ולכך הצליחו בה במעשה נסים. **'מה ראה' אחשורוש שונשטמש בכלים של בית המקדש?** 'על ככה', משום דחשיב שבעים שנים ו'לא איפרוק' . נראה לי בס"ד נרמזו השבעים בזה דאות כף של ככה כפול ואם תסיר הכפל יהיו 'על ככה' אותיות 'ע' כלה' פירוש ראה שכלה זמן של 'ע' שנה ועל ידי כך 'ומה הגיע אליהם?' דקטל נשתי! שנעשה להם מהומה גדולה שנוסף אותיות ומה על אותיות מה ונעשה צירוף מהומה. **'מה ראה' מרדכי דאיכני בהמן?** 'על ככה', דשני נפשיה עבודה זרה . נראה לי נרמז זה בתיבת ככה שהוא מספר לוט [45] שהוא תרגום של ארירה, דאומרים ארור המן על אשר עשה עצמו עבודה זרה. 'ומה הגיע אליהם' רוצה לומר אותיות מה של גאולה [45] , שמספרם גאולה שנעשה בה הנס.

ואומרו **'מה ראה' המן שנתקנא בכל היהודים** 'על ככה' משום דמרדכי לא יכרע ולא ישתחנה והיינו ככה גימטריא 'לב אחד' [45] , פירוש

דף כא

מטה ותלמידיו על גבי קרקע. **מימות משה עד רבן גמליאל, ה' למדין תורה מעמד**. נראה לי בס"ד הטעם כדי להטריח עצמן בתורה, כמו שאמרו (מגילה ו): 'גַּעַנִי וּמִצָּאתִי תֵּאֱמָן'.

או יובן הרגלים רומזים לנצח והוד, והתורה ניתנה על ידי לוחות שהוא סוד נצח והוד, ולמדוה מפי משה ואהרן שהם נצח והוד.

או יובן הגוף שהוא עולם קטן עומד על שני רגלים וכן העולם עומד על התורה דכתיב (ירמיה לג, כה) 'אם לא בִּרְיִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי' והתורה כוללת שני עמודים שהוא עסק התורה וגם עמוד העבודה ד'כל הקורא בפרשת עולה כאלו הקריב עולה' (מנחות קי.).

אי נמי לימוד התורה מעומד יורה דראוי לאדם ללמוד תורה מן הרב שהוא דומה למלאך, דכתיב (מלאכי ב, ז) 'כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְהַתּוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאֱדָרְךָ צִבְקוֹת הוּא, וידוע כי המלאכים אין להם ישיבה למעלה אלא הם עומדים דכתיב (זכריה ג, ז) 'בֵּין הָעֲמֻדִים הָאֵלֶּה'. **רכות מעמד, קשות מישב**. קשה יתן לו כח שיוכל ללמוד גם הקשות מעומד מאחר שהוא בנס היה שם שהיה בלא אכילה ובלא שתיה ובלא שינה וכיון שהיה עומד שם בנס בכח אלקי אם כן מה הפרש יש לו בין ישיבה לעמידה כי באמת אינו עומד שם בכח טבעי?

ונראה לי דודאי לא יש אצלו הפרש ורק עשה לו כן שילמד רכות מעומד קשות מיושב כדי ללמד לתחתונים שהנהגתם וכוונתם הוא טבעי שכל יעשו רכות מעומד וקשות מיושב ומאז דאמר שהיה 'שוקה' היינו כדי להראות הכנעה על דרך שאמרו גבי מלך בתפילת העמידה.

אלמלא מקרא כתוב, אי־אפשר לאמרו, כפיכול, שאפלו הקדוש ברוך הוא בעמידה. הכונה כי הנה קרא כתיב (הושע יב, יא) 'יִבְנֶה הַנְּבִיאִים אֲדָמָה' דאי אפשר לשום נביא לראות פני שכינה, דכתיב על ידי משה רבינו ע"ה בעצמו (שמות לג, כ) 'כִּי לֹא יֵרָאֵנִי הָאָדָם וְחָי', אך יצויר לעיני הנביאים איזה דמיון כדי שיוכלו להשיג הנבואה כל אחד לפי ערכו, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות יסודי התורה, דכל נביא יהיה איזה דמיון לנגד עיניו לפי שעה, והדמיון הזה אינו קבוע לאותו נביא, אלא יהיה לפי אותו הענין של הנבואה דאפילו משה רבינו ע"ה לא ראה הדמיון שוה כי בים סוף נדמה לו כגיבור ובסיני נדמה לו כזקן ובאמת אין לו יתברך דמות וצורה אלא הכל יצויר לעיני הנביא כמראה הנבואה וכמחזה לפי שעה ואין דעתו של אדם מבין אמיתות הדבר, יעוין שם. וכן הענין כאן, שהיה נדמה לו כעומד ולא יושב ואף על פי שבאמת הציור הזה שהיה מצטער לעיני משה רבינו ע"ה בסיני אין זה אמיתות הדבר אלא הוא דרך דמיון, עם כל זה אמר רבי אבהו אלמלא מקרא שכתוב לא היינו יכולים לאומרו בפיו, וכונת בעל המאמר לומר כי נצטייר ונדמה לעיני משה רבינו ע"ה כעומד, ללמדינו דעת בזה שיהיו הרב והתלמיד התחתונים שוים, שניהם בעמידה או שניהם בישיבה או שניהם על גבי קרקע.

ועוד נראה לי בס"ד דלעולם לא היה רואה משה רבינו ע"ה בהר בעת לימודו שום ציור ודמיון בעמידה אלא רק היה שומע הקול מדבר אליו ומלמדו, ומה שאמר לו (דברים ה, כז) 'עֲמֹד עִמָּדִי' אמר לו בלשון זה המורה כאלו היה הקב"ה בעמידה, כדי ללמד לתחתונים שתהיה קריאתם בעומד. וגם ללמדם שלא יהיה הרב ע על גבי